

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ในส่วนนี้เป็นผลงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ มีหัวข้อตามลำดับดังนี้

1. สถานการณ์ถั่วเหลืองในประเทศไทย
2. สภาพทั่วไปและสถานการณ์การผลิตถั่วเหลืองของจังหวัดแพร่
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการผลิตของเกษตรกร
4. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของเกษตรกร
5. งานวิจัยและงานเขียนอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. สถานการณ์ถั่วเหลืองในประเทศไทย

ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ แต่ผลผลิตมีไม่เพียงพอกับความต้องการ อัตราการเติบโตของการใช้ภายในประเทศทั้งการบริโภค และอุตสาหกรรมต่างเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะความต้องการใช้ถั่วเหลืองคุณภาพดีเพื่อการบริโภคและอุตสาหกรรมอาหาร รวมทั้งความต้องการใช้น้ำมันถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง ของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ในขณะที่ผลผลิตภายในประเทศมีอัตราลดลง อีกทั้งต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงเพราะเป็นพืชที่ต้องมีการดูแลรักษาค่อนข้างมาก แต่เนื่องจากถั่วเหลืองเป็นพืชอาหารโปรตีนที่มีความสำคัญ รัฐจึงต้องส่งเสริมให้คงการผลิตไว้ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ เป็นพืชหมุนเวียน และปรับปรุงบำรุงดินในระบบการจัดการฟาร์ม โดยการส่งเสริมให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้มีต้นทุนต่ำลง และปลูกในบางพื้นที่ที่เหมาะสมมีศักยภาพในการผลิต และมีโปรตีนสูง ปราศจากการ ตัดต่อพันธุกรรมเพื่อใช้ในการบริโภคและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ¹

การผลิต

ถั่วเหลืองมีการเพาะปลูกในประเทศไทยอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2526/27 เป็นต้นมา เนื่องจากการขยายตัวของส่งออกเนื้อไก่ รวมทั้งนโยบายและมาตรการของรัฐที่ควบคุมการนำ

¹ แหล่งที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

เมล็ดถั่วเหลืองอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่พอใจของเกษตรกร จึงมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นจากประมาณ 1 ล้านไร่ ในปี 2526/27 เป็น 3 ล้านไร่ ในปี 2532/33 ซึ่งเป็นปีที่มีผลผลิตสูงสุดถึง 672,368 ตัน หลังจากนั้นพื้นที่การเพาะปลูกลดลงมาโดยลำดับอยู่ที่ประมาณ 1 ล้านไร่ และในปี 2544/45 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์คาดว่าในเบื้องต้นจะมีพื้นที่ประมาณ 1,335,446 ไร่ ผลผลิต 295,214 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 221 กก./ไร่ นอกจากนี้ผลผลิตถั่วเหลืองประมาณ 80 % ของผลผลิต ถั่วเหลืองทั้งประเทศมาจากภาคเหนือ ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ถั่วเหลืองของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก 2530/31 - 2544/45

ปี/รุ่น	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
ปี 2530/31	2,260,391	337,745
ปี 2531/32	2,507,771	516,811
ปี 2532/33	3,208,876	672,368
ปี 2533/34	2,657,216	530,112
ปี 2534/35	2,175,475	435,587
ปี 2535/36	2,293,506	480,148
ปี 2536/37	2,600,221	513,099
ปี 2537/38	2,723,979	527,581
ปี 2538/39	1,880,848	385,560
ปี 2539/40	1,695,938	359,094
ปี 2540/41	1,547,756	337,790
ปี 2541/42	1,467,460	321,235
ปี 2542/43	1,451,238	319,015
ปี 2543/44	1,396,088	312,432
ปี 2544/45	1,335,446	295,214

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 4 แสดงแหล่งเพาะปลูกถั่วเหลืองที่สำคัญของประเทศไทย และผลผลิตในปี พ.ศ.2544/45

ชนิด	พื้นที่เพาะปลูก		แหล่งผลิตที่สำคัญ	ฤดูกาล		ผลผลิต	
	(ไร่)	(%)		เพาะปลูกฤดู	เก็บเกี่ยว	(ตัน)	(%)
ปี 2544/45	1,335,446	100.00	กำแพงเพชร สุโขทัย ตาก เชียงใหม่ สระแก้ว พิจิตรโลก แพร่ ขอนแก่น อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน			295,214	100.00
ถั่วฤดูฝน	585,797	44.00	สระแก้ว สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร พิจิตรโลก แพร่ ฉะเชิงเทรา เชียงใหม่	พค.-กย. (ฝน)	สค.-ธค.	124,703	42.24
ถั่วฤดูแล้ง	749,649	56.00	กำแพงเพชร เชียงใหม่ ขอนแก่น เลย ชัยภูมิ สุโขทัย ตาก แพร่ พิจิตรโลก แม่ฮ่องสอน	ธค.-มค. (แล้ง)	มีค.-พค.	170,511	57.76

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ความต้องการใช้ภายในประเทศ

ความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองในประเทศปี 2545 มีประมาณ 1,762,000 ตัน ดังนี้

1. ใช้ทำพันธุ์ ประมาณปีละ 25,100 ตัน
2. อุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืช ประมาณปีละ 1,000,000 ตัน ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ ได้แก่
  - 1) น้ำมันถั่วเหลืองเพื่อใช้บริโภค และใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ สีทาบ้าน ปลาทูนากะป๋อง น้ำพริกเผา น้ำมันสกัด
  - 2) กากถั่วเหลือง ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ และนำมาผลิตอาหารมนุษย์
3. อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ โดยนำเมล็ดถั่วเหลืองนึ่ง (Full Fat Soy) ใช้ผสมอาหารสัตว์
4. อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และการบริโภค มีผลิตภัณฑ์หลัก ได้แก่ แป้งถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง เต้าหู้ ฟองเต้าหู้ ถั่วเหลืองอก ซีอิ๊ว เต้าเจี้ยว เต้าหู้ยี้ และถั่วเน่า ความต้องการใช้รวมของอุตสาหกรรมแปรรูปการผลิตอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร รวมทั้งการบริโภคมีประมาณ ปีละ 736,500 ตัน
5. เพื่อการส่งออก ประมาณ ปีละ 400 ตัน

การนำเข้า

ผลผลิตเมล็ดถั่วเหลืองในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ที่เพิ่มขึ้น จึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองของไทยสูงขึ้นโดยลำดับจาก จำนวน 203,157 ตัน มูลค่า 1,507 ล้านบาท ในปี 2538 เป็นจำนวน 1,363,224 ตัน มูลค่า 12,382 ล้านบาท ในปี 2544 โดยนำเข้าจากประเทศอาร์เจนตินา สหรัฐอเมริกา บราซิล แคนาดา ออสเตรเลีย

การส่งออก

เมล็ดถั่วเหลืองของไทยส่งออกได้ประมาณปีละ 200 - 800 ตัน โดยในปี 2544 ส่งออกจำนวน 334.63 มูลค่า 7.332 ล้านบาท ส่งออกไปประเทศสิงคโปร์ ฮองกง ลาว และญี่ปุ่น

นโยบายของรัฐ

1. แผนยุทธศาสตร์ถั่วเหลืองปี 2544/45 - 2548/49

ภาครัฐเห็นความสำคัญของถั่วเหลืองซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ และพืชอาหารโปรตีนที่สำคัญของประเทศรัฐจึงต้องเสริมให้คงมีการผลิตในประเทศไว้ ซึ่งเป็นสายพันธุ์ธรรมชาติ (Non GMOs) เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางด้านอาหาร เป็นพืชหมุนเวียนและเป็นการปรับปรุงดิน กระทบเกษตรกรและสหกรณ์ กระทบพวณิชย์ และกระทบอุตสาหกรรม จึงได้ร่างแผนยุทธศาสตร์ถั่วเหลือง ปี 2544/45 - 2548/49 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนมอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป โดยมีมาตรการ/กลไกดำเนินการ ดังนี้

1.1 ด้านการผลิต

1.1.1 กำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิต

1.1.2 เพิ่มปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี และเพิ่มปริมาณเชื้อไรโซเบียมให้เพียงพอและกระจายแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง

1.1.3 วิเคราะห์และทดสอบเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม กับพื้นที่เพาะปลูก เพื่อถ่ายทอดให้กับเกษตรกรในบางพื้นที่

1.2 ด้านการแปรรูป

วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากถั่วเหลือง โดยสนับสนุนการวิจัยผลิตภัณฑ์ต่างๆให้มีความหลากหลาย และส่งเสริมให้มีการลงทุนให้มากขึ้น

1.3 ด้านการตลาด

1.3.1 ตลาดในประเทศ

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งสถาบันเกษตรกร เพื่อดำเนินธุรกิจการผลิต และการตลาดครบวงจร รวมทั้งเพิ่มอำนาจต่อรองกับพ่อค้า
- 2) พัฒนาเกษตรกรโดยให้ความรู้ด้านการตลาด การจัดชั้นคุณภาพ การคัดเกรดจำหน่าย การลดขั้นตอนการตลาด และการติดตามข่าวสาร
- 3) พัฒนาระบบตลาดในรูปแบบของตลาดนัด ตลาดกลางและตลาดซื้อตกลง เน้นการขายเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร อาหารสัตว์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ
- 4) รณรงค์ให้เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว และทั่วถึงเพื่อความเข้าใจและปรับตัวให้ทันสถานการณ์ โดยเฉพาะแนวโน้มการค้าเสรีในตลาดโลก และการจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาตามเกรดสินค้าแต่ละชนิด

1.3.2 ตลาดต่างประเทศ

ขยายการส่งออกในรูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าต่างๆที่ใช้ถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบ

2. นโยบายและมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง

2.1 การนำเข้าจากประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก(WTO)

ตามข้อผูกพัน WTO ปริมาณการนำเข้าต่ำสุด 10,806 ตัน อากรนำเข้าสูงสุดในโควตาร้อยละ 20 นอกโควตาร้อยละ 81.80

ประเทศไทยเปิดตลาดนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ได้มีความเห็นชอบตามมติคณะกรรมการนโยบายถั่วเหลือง ดังนี้

1) ปริมาณเปิดตลาดและอากรนำเข้า ให้นำเข้าไม่จำกัดปริมาณและช่วงเวลา นำเข้าอากรนำเข้าในโควตาร้อยละ 0 นอกโควตาร้อยละ 81.80

2) ผู้มีสิทธินำเข้าต้องให้ความร่วมมือในการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองจากประเทศเพื่อนบ้าน ในกรณีที่รัฐบาลได้ทำความตกลงเพื่อช่วยเหลือในการนำเข้าเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ผู้นำเข้าต้องรับซื้อเมล็ดถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศจากเกษตรกรทั้งหมดตามคุณภาพมาตรฐานและราคาที่รัฐกำหนด และการนำเข้าจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก WTO ต้องขออนุญาตนำเข้า อากรนำเข้าร้อยละ 6

3. นโยบายการส่งออก

เมล็ดถั่วเหลืองสามารถส่งออกได้เสรี ไม่เสียอากรส่งออก

2. สภาพทั่วไปและสถานการณ์การปลูกถั่วเหลืองในจังหวัดแพร่

จังหวัดแพร่ตั้งอยู่บนเส้นรุ้งที่ 17-18 องศาเหนือ กับเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก อยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย สูงกว่าระดับน้ำทะเล 600 ฟุต (150 - 300 เมตร) มีพื้นที่ 6,538.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,086,624 ไร่ ลักษณะรูปร่างของจังหวัดยาวรีในทางเหนือและทางใต้ โดยมีความยาวจากด้านเหนือถึงด้านใต้ 118 กิโลเมตร ความกว้างจากด้านตะวันตกถึงด้านตะวันออก 59 กิโลเมตร

จังหวัดแพร่แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 78 ตำบล 669 หมู่บ้าน 129,036ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 490,752 คน ปัจจุบันที่ตั้งของจังหวัดแพร่ นับเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ ที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือที่จะติดต่อไปยังจังหวัดน่าน พะเยา ลำปาง เชียงราย ลำพูน เชียงใหม่ จึงเรียกว่าจังหวัดนี้เป็นประตูสู่ล้านนา

อาณาเขตติดต่อ เขตแดนของจังหวัดแพร่ไม่มีส่วนใดติดกับชายแดนแต่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง 5 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย ในทิศต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอสองและร่องกวางติดต่อกับอำเภอเมืองลำปาง อำเภอาง จังหวัดลำปาง อำเภอปง จังหวัดพะเยา และอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ทิศใต้ เขตอำเภอเด่นชัยและอำเภอวังชิ้นติดต่อกับอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอศรีษะนาถ จังหวัดสุโขทัย

ทิศตะวันออก เขตอำเภอเมืองแพร่ และอำเภอร่องกวางติดต่อกับอำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน และอำเภอท่าปลา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก เขตอำเภอสอง อำเภอลอง และอำเภอวังชิ้นติดต่อกับอำเภอสบปราบ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาล้อมรอบที่ราบ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัดมีลักษณะเป็นแอ่งราบคล้ายกะทะ พื้นที่ราบตอนกลางของจังหวัด ลาดเอียงลงไปทางใต้ตามแม่น้ำยม พื้นที่ร้อยละ 81.50 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นป่าไม้ และที่เหลือร้อยละ 18.50 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม

สภาพภูมิอากาศ

จัดอยู่ในเขตร้อน มี 3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ฤดูฝนในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และฤดูหนาวในช่วงเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ โดยในฤดูร้อนและ ฤดูหนาวเป็นฤดูแล้ง ซึ่งมีระยะติดต่อกันนานถึง 6 เดือน ส่วนฤดูฝนก็จะมีฝนตกชุก เป็นผลมาจากร่องความกดอากาศต่ำที่เลื่อนขึ้นลงตามลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ส่วนฤดูหนาวได้รับอิทธิพลมาจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งพัดผ่านมาจากประเทศจีน

ดินและการใช้ที่ดิน

ลักษณะของการใช้ที่ดินสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. พื้นที่ราบ ใช้เพื่อการปลูกข้าว พืชผัก และไร่นาสวนผสม จะเกาะกลุ่มบริเวณกลางของจังหวัด โดยอยู่ในเขตชลประทานและกระจายอยู่ตามลุ่มแม่น้ำต่างๆ ส่วนมากจะพบอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอสอง อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย
2. พื้นที่ลาดเท ใช้เพื่อการปลูกพืชไร่ และไม้ผลไม้ยืนต้น กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด โดยจะพบมากทางตอนกลางและตอนล่างของจังหวัดและจะพบระหว่างพื้นที่ราบและพื้นที่ลาดชัน
3. พื้นที่ลาดชัน ใช้เพื่อเป็นพื้นที่ป่าไม้ กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่ที่เป็นภูเขา มีความลาดชันสูง ส่วนใหญ่พบมากทางตอนบนและตอนล่างของจังหวัด
4. พื้นที่กร้างและอื่นๆพบได้ทางตอนเหนือและตอนกลางของจังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสองและบางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอรังษี

ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดแพร่มีน้ำไหลผ่านจากเหนือลงใต้ มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาผีปันน้ำในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา มีแม่น้ำสาขาย่อย ได้แก่ แม่น้ำจาว แม่น้ำตวง แม่น้ำแม่ต้า แม่น้ำสอง แม่น้ำแม่คำมี แม่น้ำคำปอง แม่น้ำแม่สาย ปริมาณน้ำสูงสุดจะอยู่ในช่วงเดือนสิงหาคม

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดแพร่

ในปี 2544/45 มีพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทั้งหมด 47,032 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกมาก
ในอำเภอเมือง 12,472 ไร่ อำเภอเด่นชัย 9,500 ไร่ อำเภอสูงเม่น 7,580 ไร่ อำเภอหนองม่วง
ไข่ 6,840 ไร่ อำเภอลอง 4,250 ไร่ อำเภอร่องกวาง 3,620 ไร่ อำเภอสอง 2,300 ไร่ และ
อำเภอวังชิ้น 470 ไร่ มีพื้นที่เสียหายทั้งหมด 213 ไร่ คงเหลือพื้นที่ที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ 46,819
ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 211 ก.ก./ไร่ มีผลผลิตทั้งสิ้น 9,882 ตัน ดังแสดงในตารางที่ 5

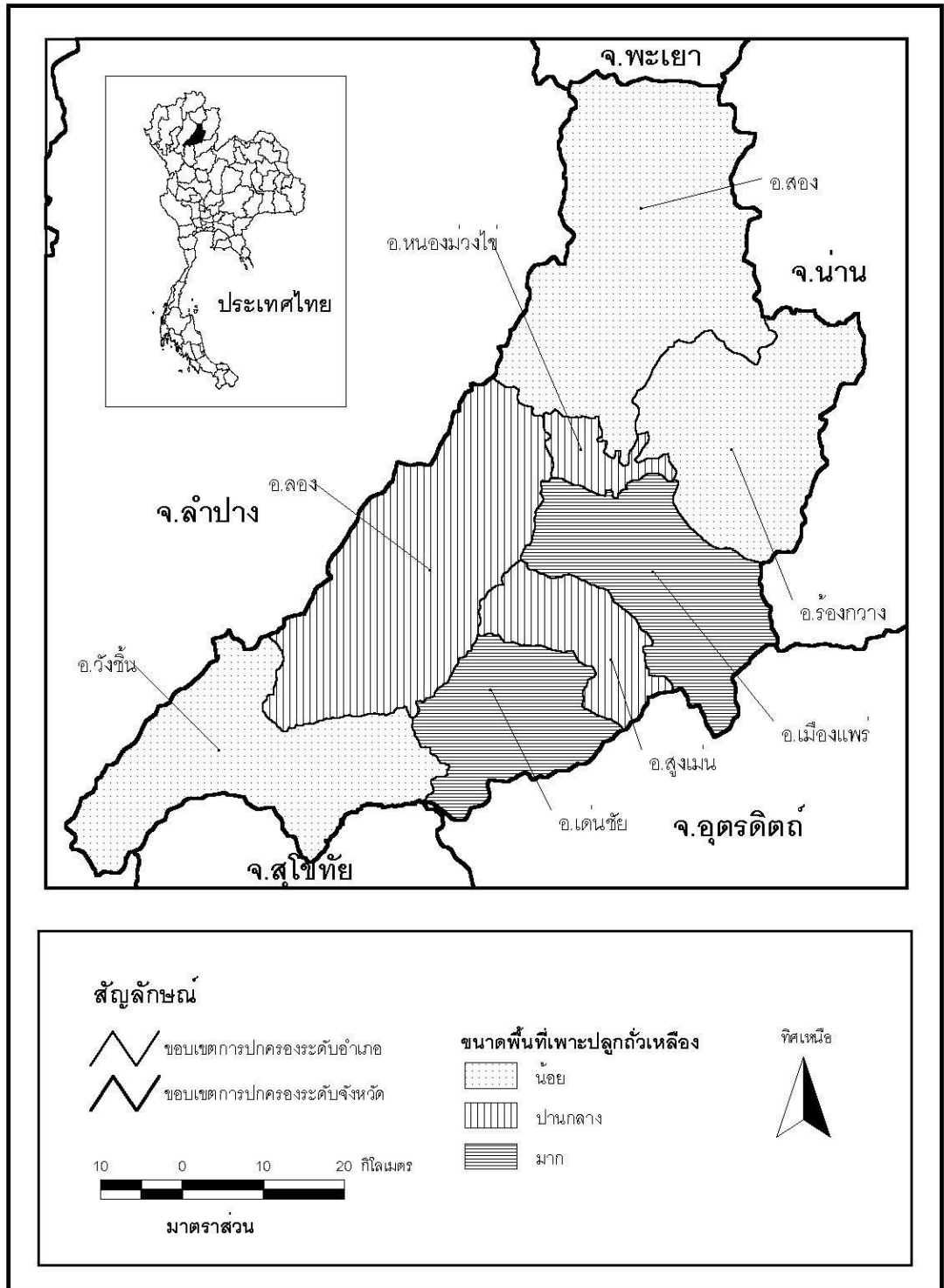
ตารางที่ 5 แสดงพื้นที่เพาะปลูกพื้นที่เก็บเกี่ยว พื้นที่เสียหายและผลผลิตถั่วเหลืองฤดู
แล้ง

ใน แต่ละอำเภอของจังหวัดแพร่ ปีการเพาะปลูก 2544/45

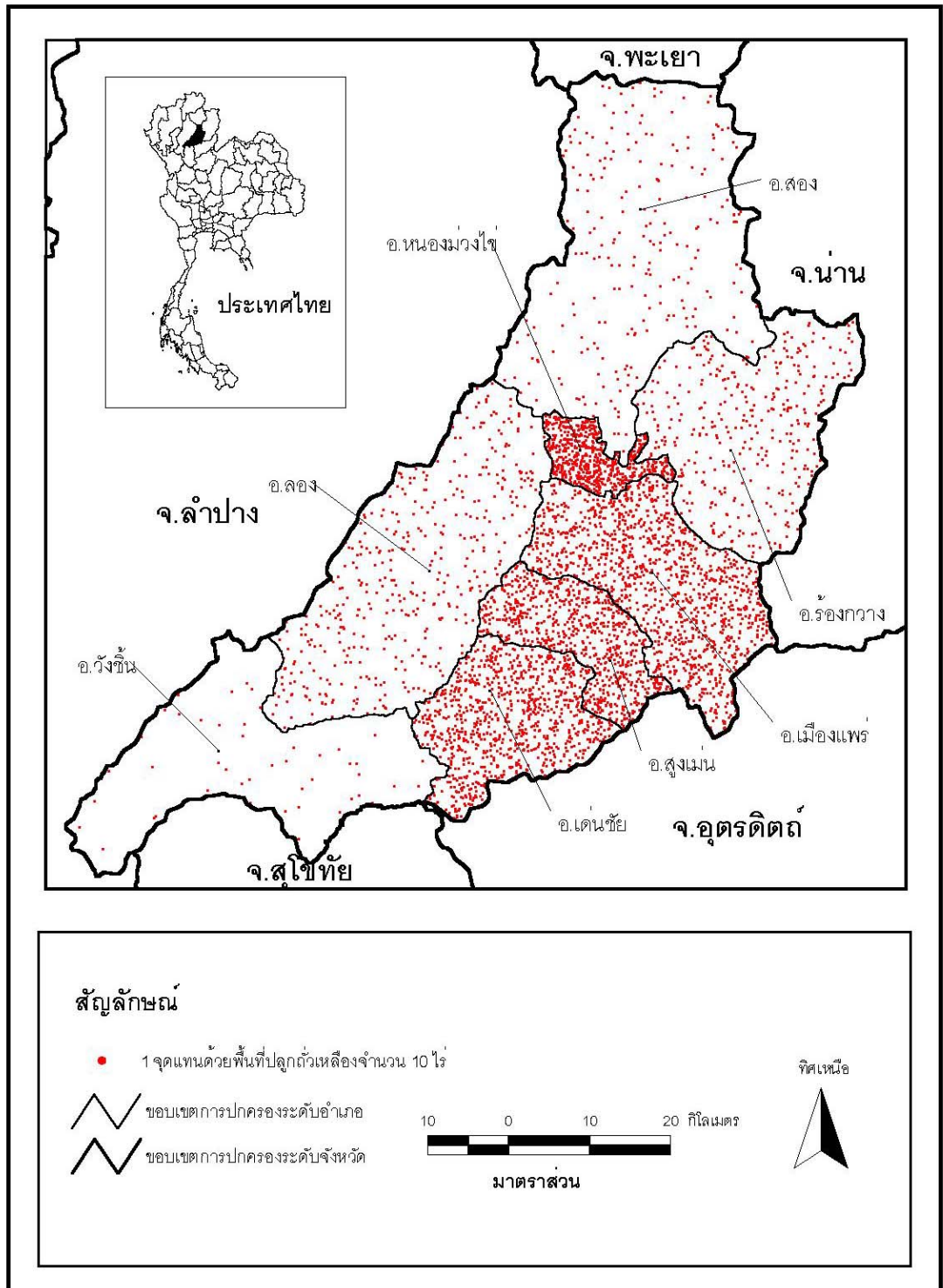
อำเภอ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
อ. เมือง	12,472	54	12,418	2,621
อ. เด่นชัย	9,500	41	9,459	1,997
อ. ลอง	4,250	18	4,232	893
อ. ร่องกวาง	3,620	16	3,604	761
อ. สอง	2,300	10	2,290	483
อ. สูงเม่น	7,580	33	7,547	1,593
อ. วังชิ้น	470	10	460	97
อ. หนองม่วงไข่	6,840	31	6,809	1,437
รวม	47,032	213	46,819	9,882

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่

ลิขสิทธิ์
Copyright
All

lix
Cop
AI

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ศรีสุรางค์และคณะ (2542 : 183-198) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจว่า ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาในวงการค้าหรือปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าเกิดทางเลือกมากกว่า 1 ทางและผู้ที่ทำการตัดสินใจจะต้องเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุดนั้น บางปัญหาผู้ที่ทำการตัดสินใจจะตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน ทำให้การตัดสินใจ ดังกล่าวทำได้ไม่ยาก แต่บางปัญหาผู้ที่ทำการตัดสินใจอาจจะต้องทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอน หรือภายใต้ความเสี่ยงทำให้การตัดสินใจดังกล่าวเป็นไปได้ไม่ถนัด ทำให้ผู้ที่ทำการ ตัดสินใจอาจต้องทำการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเท่าที่มีอยู่ ต้องใช้ข้อมูลในอดีตหรืออาจต้องหา ข้อมูลหลายๆ ทางมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงประเภทของการตัดสินใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. การทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน (Decision Making Under Certainty) เป็นการทำการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจ ทราบแน่นอนว่าสภาวะการณ์ใดๆ จะเกิดขึ้น และทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์นั้น
2. การทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision Making Uncertainly) เป็นการทำการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแต่เพียงว่ามีสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง โดยไม่ทราบโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ แต่พอกำหนดความน่าจะเป็นของแต่ละสภาวะการณ์ได้ โดยพิจารณาจาก ข้อมูลที่มีอยู่หรือจากตัวอย่างในอดีตที่ผ่านมา

ยุดา (2540 : 125 - 127) กล่าวว่า การตัดสินใจกับการแก้ปัญหาว่าเป็นของคู่กัน เมื่อใดที่มีปัญหา การตัดสินใจก็จะตามมาทันที ซึ่งผลการตัดสินใจนี้คือ สิ่งหนึ่งที่บอกว่าการแก้ปัญหา นั้นจะสำเร็จหรือล้มเหลว นอกจากนี้ยังกล่าวถึงองค์ประกอบ 3 ประการของการตัดสินใจที่ ดินั้นประกอบด้วย

1. คุณภาพ (Quality) คือ การตัดสินใจที่ต้องทำให้เราสามารถใช้โอกาส (ปัญหา) ให้เกิดประโยชน์ที่สุด ดังนั้นจึงต้องใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ความเร็ว (Speed) ต้องตัดสินใจในอย่างรวดเร็วให้ทันกับสถานการณ์ หากชักช้าไม่ยอมตัดสินใจ ก็จะต้องเลือกทางเลือกต่างที่ด้อยประสิทธิภาพลงตามเวลาที่ผ่านมา

3. พันธะหน้าที่ (Mission) ต้องรับผิดชอบในพันธะหน้าที่และต้องพยายามให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานยอมรับในพันธะหน้าที่ของพวกเขาด้วย

วิชัย (2536 : 48) ให้ความหมายของการตัดสินใจ คือ การเลือกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และ ปฏิบัติไปตามนั้น หัวหน้างานที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ ต้องรู้จักการประเมินทางเลือกเพื่อจะได้ ตัดสินใจได้ถูกต้อง หลังจากทีพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว หัวหน้างานจะต้องแก้ปัญหา แต่แนวทางในการแก้ปัญหานั้นมีหลายแนวทาง หัวหน้างานจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกแนวทางต่างๆ จึงจะเป็นการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ บางสถานการณ์ หัวหน้างานรู้แน่นอนว่า ถ้าตัดสินใจใช้ทางเลือกนี้จะเกิดผลอะไรขึ้นซึ่งเรียกว่า เป็นสถานการณ์แน่นอนสามารถควบคุมได้ แต่บางสถานการณ์แม้จะตัดสินใจไปแล้ว ก็ยังไม่แน่ว่าผลที่ได้จะเป็นไปตามที่ต้องการ เพราะอาจมีปัจจัยอื่นที่ควบคุมไม่ได้มาเกี่ยวข้อง เป็นสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งเท่ากับหัวหน้างานต้องตัดสินใจภายใต้ภาวะความเสี่ยงนั่นเอง

ลักษณะที่หัวหน้างานต้องตัดสินใจมีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีทางเลือก
2. ต้องมีจุดมุ่งหมายในการเลือก
3. ต้องใช้กระบวนการการคิดพิจารณาในการเลือก ไม่ใช่เป็นไปตามอารมณ์ความรู้สึกหรือตามยถากรรม
4. มุ่งผลที่เกิดขึ้นในอนาคต
5. เป็นภาวะการณ์ที่อาจมีทั้งความแน่นอน ความเสี่ยง และความไม่แน่นอน

วีระพล (2525 : 76) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาส่วนใหญ่ ประสบความสำเร็จมาแล้วจึงนำประสบการณ์เหล่านี้มาหาวิธีการปรับปรุงแก้ไข การที่แต่ละคนพยายามหาแนวทางการตัดสินใจด้วยตนเองอาจใช้เวลานาน เพื่อไม่ให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาด จึงต้องศึกษาขั้นตอน หลักการและเทคนิคการตัดสินใจที่จะช่วยให้สามารถนำไปตัดสินใจในวิถีทางที่ถูกต้องในระยะเวลายาวขึ้น อาจเลือกในการตัดสินใจ (alternative) ตามปกติแล้วจะต้องมีอย่างน้อยที่สุด 2 ทางเลือก ถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มีการตัดสินใจ การตัดสินใจนั้นอาจแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ การตัดสินใจภายในภาวะแน่นอน การตัดสินใจภายในภาวะไม่แน่นอน และการตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง โดยถือเกณฑ์ที่ว่า การตัดสินใจไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือทราบนั่นแน่นอนว่าสถานการณ์ไหนจะเกิดขึ้น ถ้าไม่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์แล้วจะทำให้การตัดสินใจอยู่

ได้ภาวะไม่แน่นอน ส่วนกรณีที่ไม่ทราบความน่าจะเป็นของสภาวะการณ์แล้วการตัดสินใจจะกลายเป็นการตัดสินใจภายใต้ภาวะความเสี่ยง ขนาดการตัดสินใจที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นการตัดสินใจภายใต้ความแน่นอนที่น้อยที่สุด การแก้ปัญหาจะต้องแก้ที่สาเหตุแห่งปัญหา ถ้าสาเหตุแห่งปัญหาหมดไปปัญหาก็จะหมดไปโดยปริยาย เนื่องจากปัญหามีหลายสาเหตุ ควรแก้สาเหตุที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจทางเลือกที่จะแก้สาเหตุที่ก่อปัญหามากที่สุด ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายผู้ตัดสินใจจะต้องเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการผลิตของเกษตรกร

อับราฮัม มาสโลว์ อ้างโดยมุกดา (2540 : 222-224) ได้กล่าวทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจของมนุษย์ไว้ว่า แรงจูงใจของมนุษย์เราพัฒนาไปตามลำดับขั้น ความต้องการเบื้องต้น (Basic Needs) จะต้องได้รับการตอบสนองเสียก่อน จึงเกิดความต้องการอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไป มาสโลว์แบ่งแรงจูงใจของมนุษย์เป็น 2 ลักษณะดังนี้

ก. ความต้องการที่ขาดแคลนและแรงจูงใจที่มุ่งสนองความต้องการเบื้องต้น ที่บกพร่องอยู่ประกอบด้วยความต้องการดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ต้องการอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางสรีระวิทยาได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการขั้นที่สองต่อไป คือ อยากรักษาชีวิตอยู่อย่างมั่นคง ปลอดภัยจากจากอันตรายทั้งปวง รวมไปถึงความมั่นคงทางด้านจิตใจ (Psychological Safety) ด้วย

3. ความต้องการความรักและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Love and Belonging Needs) เป็นลักษณะของความต้องการอยากมีเพื่อน มีคนรักใคร่ชอบพอ ต้องการเป็นผู้ให้ความรักและได้รับความรัก

4. ความต้องการมีเกียรติ และศักดิ์ศรี (The Esteem Needs) เป็นความต้องการของมนุษย์เกือบทุกคนในสังคม

ข. ความต้องการและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ระดับสูง

1. ความต้องการพัฒนาตัวเองไปสู่ระดับที่สมบูรณ์ที่สุด คือความต้องการรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง และพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Self - Actualization) เน้นถึงความต้องการเป็นตัวของตัวเองประสบความสำเร็จด้วยตัวเอง ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่แต่ละขณะเดียวกันก็จะสนใจปัญหาของส่วนรวมด้วย

2. ความต้องการมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ (Cognitive Needs) ความต้องการนี้ เป็นความต้องการพัฒนาตัวเอง อันดับที่สอง (The Second of Growth Needs) เริ่มแสดงออกเมื่อมีอายุ และเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

3. ความต้องการทางด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs) ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าความต้องการขั้นต้น ๆ ไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้นความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคลบางคนเท่านั้น

นอกจากนี้มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า แรงจูงใจขั้นที่มุ่งสนองความต้องการบกพร่องเบื้องต้น (Deficiency Needs of Motivation) นั้น เป็นแรงจูงใจทางด้านลบ ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรน เต็มไปด้วยความเครียด แต่แรงจูงใจระดับสูงเป็นแรงจูงใจในทางบวก ที่สามารถไปถึงได้โดยไม่ต้องมีการลดแรงขับเหมือนแรงจูงใจเบื้องต้น

วิจิตร (2527 : 39-40) กล่าวถึงสิ่งจูงใจในการผลิตของเกษตรกรดังนี้ การปรับปรุงการบริหาร การปฏิบัติในฟาร์ม การนำผลผลิตจากฟาร์มไปสู่ตลาด ความอุดมสมบูรณ์ของใช้ อุปกรณ์ในฟาร์ม ย่อมสนับสนุนให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะผลิตมากขึ้น ปัญหาอยู่ที่ว่า เขาจะนำสิ่งดังกล่าวมาใช้หรือไม่

สิ่งแรกที่เกษตรกรต้องการคือ ครอบครัวมีอาหารพอกิน เพื่อขายนำเงินไปซื้อสิ่งอื่น ข้าวราคาเช่าที่ดิน ภาษี ข้าวหนี้สิน การศึกษาของบุตร เสื้อผ้าเครื่องใช้ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ที่ดีกว่าเดิม เพื่อบรรลุมวลวัตถุประสงค์ดังกล่าว เกษตรกรต้องประกอบธุรกิจฟาร์มซึ่งเป็นความเกี่ยวข้องระหว่างราคากับรายได้ที่จะมีกำไร การได้รับส่วนแบ่งในผลผลิตที่ได้ สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกษตรกรจะหามาใช้สำหรับตัวเขาและครอบครัว เมื่อรวมกันทั้งหมดนี้ก็จะเป็แรงจูงใจแก่เกษตรกร

ความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนระหว่างผลผลิตและราคาปัจจัยที่ใช้ในฟาร์ม เป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการผลิตขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวต่อไปนี้

1. เกษตรกรจะเพิ่มผลผลิตถ้าราคาในตลาดสูงเป็นเครื่องล่อใจ ถ้าราคาต่ำก็จะมีผลผลิต

2. ถ้าราคาขึ้น ๆ ลง ๆ มีการเสี่ยง เกษตรกรมักจะไม่เสี่ยงผลิต

3. เกษตรกรจะเพิ่มเทคนิคและลงทุนเพิ่ม เมื่อปัจจัยนั้นหาได้ในท้องถิ่น ปัจจัยนั้นใช้แล้วได้ผล ราคาปัจจัยไม่แพงมาก ทำแล้วมีกำไรเพิ่มขึ้น คຸ້ມກັບທີ່ลงทุนไป หรือมีการปรับปรุงการตลาด เช่น การขนส่ง การตั้งโรงงานแปรรูป ผู้บริโภคก็จะได้ซื้อของในราคาที่ถูกลง

ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญของเกษตรกรรม 4 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. น้ำ หมายถึง การสร้างจัดหา แหล่งน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง เขื่อนฝาย ระบบชลประทานอื่น ให้มีน้ำเพื่อการเพาะปลูก ถ้าไม่มีน้ำก็ทำการเพาะปลูกไม่ได้

2. ดิน เป็นปัจจัยอันสำคัญของการเกษตร แม้พืชพรรณจะมีพันธุ์ดี อากาศ อุณหภูมิ แสงแดดจะดี แต่ถ้าดินไม่ดี ไม่อุดมสมบูรณ์อุ้มน้ำไม่ดี ดินเหลวแฉะ ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินมีแต่ทรายแต่หิน ดินแน่น ไม่มีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างของดิน ก็จะทำให้การเกษตรไม่ได้ เช่น ทะเลทราย เป็นต้น จึงนับได้ว่าดินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกอบอาชีพการเกษตร

3. ต้นไม้ใหญ่ ป่าไม้ เรือกสวน ช่วยในการอุ้มน้ำให้เกิดความชุ่มชื้นอยู่ในดิน เป็นเวลานาน ช่วยซับความร้อนและการระเหยของน้ำจากดินทำให้ดินชุ่มชื้น การเพาะปลูกได้ผลดี

4. สัตว์ในไร่นา วัว ควาย ลา แพะ แกะ ฯลฯ ที่จะใช้แรงงานในไร่นา ขี้ขี้ ลากไถ เป็นอาหารของมนุษย์ มูลของสัตว์เหล่านี้เป็นปุ๋ยบำรุงดิน ในแต่ละเดือนแต่ละปีรวมกันเป็นร้อยเป็นพันตัน

5. งานวิจัยและงานเขียนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ได้ทำการศึกษางานเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ สรุปได้ดังนี้

อายุ

ได้มีผู้ทำการศึกษาเรื่องอายุไว้หลายท่าน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ จากผลการศึกษาของอลงกรณ์ (2534 : 99) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้าน ในหมู่บ้านเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ เช่นเดียวกับ จันทวรรณ (2535) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด ส่วนนพรัตน์ (2544 : 50) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกร จังหวัดลำปาง พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการเข้า

ร่วมโครงการ ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ วิฑูร (2538 : 58) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขายน้ำยางสดและแผ่นยางของเกษตรกรตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อายุของเกษตรกรมีผลต่อการขายน้ำยางสดและแผ่นยาง และจากการศึกษาของสมใจ อ่างโดยเฉลิมชนม์ (2538 : 18) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับของใหม่ของชาวภาคใต้ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการยอมรับของใหม่ นอกจากนี้ปัญญา (2526 : 185) รายงานว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับของเกษตรกรรุ่นใหม่ เนื่องจากเกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการศึกษามีความรู้ความสามารถและยังมีโอกาสทำการเกษตรได้อีกนาน

อย่างไรก็ตามได้มีผู้ศึกษาเรื่องอายุ พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ เช่น อินทร์โพธิ์ (2539 : 58) ที่กล่าวว่าไม่จำเป็นที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยจะยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุกลางคนหรือสูงกว่าซึ่งสอดคล้องกับเจริญ (2534 : 30) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร เช่นเดียวกับวิทัศน์ (2534 : 55) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า

ระดับการศึกษา

ได้มีผู้ทำการศึกษาเรื่องระดับการศึกษาไว้หลายท่าน พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ บุญสม (2529) กล่าวว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสนใจอ่านข่าวสาร ถ้าระดับการศึกษาต่ำก็อ่านไม่ออก หรืออธิบายเข้าใจยาก การศึกษาของชัยกิจ (2536) ทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อ เสนาะ (2540) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับโคขาวลำพูนของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับโคขาวลำพูนของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน สุนทร (2536) ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงของเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี : ศึกษาเฉพาะกรณีชมรมไม่ผลสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงแตกต่างกัน วิฑูร (2538 : 58) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขายน้ำยางสดและแผ่นยางของเกษตรกรตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อการขายน้ำยางสดและยางแผ่นของเกษตรกร และนพรัตน์ (2544 : 58) ได้ศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่ร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามได้มีผู้ศึกษาเรื่องระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ เจริญ (2530) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร และอลงกรณ์ (2534 : 103) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้านในหมู่บ้านเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ส่วนมงคล (2539 : 61) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นและไม่เป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร เช่นเดียวกับทวีร์ศมี (2544 : 74) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดลำปางแต่อย่างใด

การรับรู้ราคาในปีที่ผ่านมา

จากการศึกษาของแดน (2544) ที่ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดพะเยาและเชียงราย พบว่า ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อไร่) หรือราคาของข้าวอินทรีย์เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่ไม่ปลูกข้าวอินทรีย์ และจากการศึกษาถึงปริมาณผลผลิตข้าวและต้นทุนการเพาะปลูกต่อไร่ก็ได้แตกต่างกันมากนัก

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไว้หลายท่าน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ เช่น จากการศึกษาของอรุณ (2531) ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงโคนม ของเกษตรกรอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงโคนม เจริญ (2534 : 30) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและแหล่งข้อมูลทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร วีระยศ (2539

: 70) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต วัชรินทร์ (2539 : 17) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับการทำและการใช้ปุ๋ยหมักของเกษตรกรในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่าเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันมีการยอมรับการใช้ปุ๋ยหมักแตกต่างกัน ประเสริฐ (2543 : 67) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตกล้วยไม้ปลอดเพลี้ยไฟโดยเกษตรกรในกรุงเทพมหานคร พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรและการติดต่อกับบริษัทส่งออกกล้วยไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับการผลิตกล้วยไม้ปลอดเพลี้ยไฟ อำนวยศาสตร์ (2528) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอนครปฐม พบว่า การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อย

ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของแสงอรุณ (2537 : 87) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารจากสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืช

การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไว้หลายท่าน พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ สวรรค์ระวี อ่างโดย มงคล (2539 : 15) กล่าวว่าปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งต่อความทันสมัยของบุคคลที่ประกอบอาชีพทำนา คือ การเปิดรับข่าวสารโดยเฉพาะเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ซึ่งสามารถที่จะปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน นอกจากนี้สถาบันวิจัยสังคม เชียงใหม่ (2524 : 17) รายงานว่า เกษตรกรหลายท่านปรับปรุงพัฒนาตนเอง โดยฟังรายการจากวิทยุกระจายเสียง เช่น ข่าวเกษตรกร และจากโทรทัศน์ หรือจากแหล่งอื่น เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ นพรัตน์ (2544 : 51) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ พบว่า การได้รับข่าวสารจากแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการอยู่ร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่นเดียวกับ แदन (2544: 75) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดพะเยาและเชียงราย พบว่า การได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับข้าวอินทรีย์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวอินทรีย์ สิทธิรัตน์ (2532 : 79) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและไม่ยอมรับนวัตกรรมของ ชาวนา ศึกษากรณีจังหวัด

ปัตตานี พบว่า การติดตามข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมของชาวนา วัชรินทร์ (2539 : 57) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกป่าชุมชนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาป่าไม้ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกป่าชุมชนของเกษตรกร วิฑูร (2538 : 58) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขายน้ำยางสดและแผ่นยางของเกษตรกรตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การให้ความสำคัญของแหล่งที่มาของข่าวสารมีผลต่อการขายน้ำยางสดและยางแผ่น วิไลภรณ์ (2538) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีการปลูก ถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกรอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสาร

อย่างไรก็ตามได้มีผู้ศึกษาการได้รับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ เอกชัย (2545 : 97) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การได้รับข่าวสารของเกษตรกรไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ทิฆัมพร (2542) ศึกษาเรื่องความสำเร็จของการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นอาชีพเสริมในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ปฏิมา (2543 : 70) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรเฉพาะเรื่องโคเนื้อ ไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมชนม์ (2538) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ระดับความรู้

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ไว้หลายท่านดังต่อไปนี้ จากผลการศึกษาของ ไพบูลย์และคณะ (2528) ที่ทำการศึกษาร่วมกับเกษตรกรที่ทำการศึกษาร่วมกันในการปลูกกาแฟอราบิก้า บนที่สูง พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษากาแฟที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟ อราบิก้าบนที่สูง ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของยุพวัลย์ (2540) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อ

การส่งเสริมการปลูกผัก และการศึกษาของแดน (2544) ที่ศึกษาเรื่องศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดพะเยาและเชียงราย พบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับเรื่องข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อเกษตรกรในการตัดสินใจปลูกข้าวอินทรีย์

ทัศนคติของเกษตรกร

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติของเกษตรกรไว้หลายท่านดังต่อไปนี้ จากผลการศึกษาของเสนาะ (2540 : 63) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับโคชาวลำพูนของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงโคชาวลำพูนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับโคชาวลำพูน ซึ่งขัดแย้งกับปฏิมา (2543 : 70) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน ไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และจรัล (2539) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกรในจังหวัดน่าน พบว่า รายได้จากการเลี้ยงสุกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร

แรงงานในครัวเรือน

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องการได้รับแรงงานในครัวเรือนไว้หลายท่าน พบว่า แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ จากผลการศึกษาของชัยกิจ (2531) ได้ทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า จำนวนแรงงานมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อ สมศักดิ์ (2535: 10-11) กล่าวว่า ครอบครัวช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมมากกว่าสถาบันอื่น ๆ เป็นหน้าที่ทางสังคมของครอบครัวในการเตรียมบุคคล เพื่อรับบทบาทของผู้ใหญ่กว่า เป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่ความต้องการและเป้าหมายของสังคมและสถาบันกับสังคมอื่นๆ ต่างก็ถ่ายทอดเข้าสู่สังคมเด็กและผู้ใหญ่ในครอบครัว สุมาลา (2526 : 232-236) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนั้นแต่เดิมครอบครัวชุมชนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคมุ่งผลิตอาหารและได้ทำวิวัฒนาการเป็นผู้บริโภค คือ สมาชิกในครอบครัวมีอาชีพนอกบ้าน แรงงานก็จะเข้าไปในรูปแบบการซื้อขายโดยตรงไม่ต้องทำเอาทั้งหมด สอดคล้องกับพิณทิพย์ (2525 : 50) ที่กล่าวถึงขนาดของครัวเรือนว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรเป็นอย่างยิ่ง ครอบครัวเล็กย่อมใช้ทรัพยากรน้อยกว่าครอบครัวใหญ่ทุกครอบครัวย่อมมีการเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่หญิงชายเริ่มสมรสและมีบุตร ขนาดของครอบครัวก็ขยายใหญ่ขึ้น

อย่างไรก็ตามได้มีผู้ศึกษาการได้รับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ ปฏิมา (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่าแรงงานทั้งหมดของครัวเรือนไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของจรัส (2539) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกรในจังหวัดน่าน พบว่า แรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกร และการศึกษาของเฉลิมชนม์ (2538) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ พบว่า แรงงานรวมในฟาร์มไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่

รายได้ของครัวเรือน

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องรายได้ของครัวเรือนไว้หลายท่านดังต่อไปนี้ รัชนิกร (2538) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ชาวชนบท เข้ามารวมกลุ่มและองค์กร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการเข้ากลุ่ม นอกจากนี้ความคาดหวังที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่มากเป็นเรื่องของประโยชน์ที่พึงได้ 2 ประการคือ

(1) ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เงินทุน ความรู้ในการประกอบอาชีพ รายได้ที่เพิ่มขึ้นและการช่วยเหลือด้านการตลาด

(2) ประโยชน์ทางด้านสังคม ได้แก่ เกียรติยศ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่มด้วยกันและความสัมพันธ์อันดีระหว่างกับเจ้าหน้าที่ ส่วนการศึกษาของวีรยศ (2530 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตในเขตอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า ระดับรายได้มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประสาน (2527) ศึกษาถึงปัจจัยสังคมจิตวิทยาที่กำหนดการใช้วัตถุดิบพืชป้อนกันและกำจัดแมลงในส่วนผักของเกษตรกร บริเวณชานเมือง พบว่ารายได้ต่อปีที่แตกต่างกันของเกษตรกรมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการใช้ยาฆ่าแมลงอย่างถูกต้องของเกษตรกร นพรัตน์ (2544) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดลำปาง พบว่า รายได้รวมในครัวเรือนเกษตรกร มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้

เศรษฐกิจ นิพนธ์ (2540) ศึกษาเรื่อง ทศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า สาเหตุสำคัญที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าคือ ความต้องการได้รับผลตอบแทนในรายได้ของผลผลิตจากสวนป่าในอนาคต วรรณุช (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบเกษตรกรที่ยอมรับและไม่ยอมรับ การส่งเสริมการปลูกแกลดิโอลัส อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้รวมของครัวเรือนของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน

ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของปฎิมา (2543) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสนจังหวัดนครปฐม พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน การศึกษาของจรัส (2539) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกรในจังหวัดน่าน พบว่า รายได้จากการเลี้ยงสุกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร และอลงกรณ์ (2534) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้านโดยศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีในหมู่บ้านเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่

ภาวะหนี้สิน

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินไว้หลายท่านดังต่อไปนี้ เพชรี (2530 : 33) กล่าวว่า หนี้สินเป็นภาระผูกพันที่จำต้องชำระด้วยเงิน หรือให้บริการคืนด้วยสินทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต หนี้สินประกอบด้วย 2 ประเภทได้แก่ 1) หนี้สินระยะสั้น เป็นภาระผูกพันอันเกิดจากการซื้อสินค้าและบริการ เงินกู้ยืม เป็นต้น ที่เป็นภาระผูกพันที่เกิดอยู่ในวงจรดำเนินงานและเกี่ยวกับวงจรดำเนินงาน 2) หนี้สินระยะยาวเป็นหนี้สินที่มีภาระผูกพันชำระเงินเกินกว่าหนึ่งปี เช่น เงินกู้ระยะยาว ส่วนจันทวรรณ (2535 : 61) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริม การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หนี้สินมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ส่วนพงษ์ศักดิ์ (2536) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาวะหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของกฤติกา (2534 : 80) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการยอมรับของครอบครัวสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์ลำพูน จำกัด ปี 2534 พบว่า หนี้สินของสมาชิกไม่มีผลต่อการยอมรับของครอบครัวสมาชิกสหกรณ์แต่อย่างใด

ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตถั่วเหลือง

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตถั่วเหลืองและพืชฤดูแล้งไว้ดังต่อไปนี้ ปรัชญา (2539) ศึกษาสภาพการเกษตรและความต้องการของเกษตรกร ในการส่งเสริมการปลูกพืชไร่ฤดูแล้ง ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบปัญหาและอุปสรรคในการปลูก ถั่วเหลืองฤดูแล้ง คือ เกษตรกรประสบกับปัญหาผลผลิตตกต่ำ วัสดุอุปกรณ์ราคาแพง ขาดแคลนเงินทุน และความรู้ที่ดินมีความเสื่อมโทรม แรงงานไม่เพียงพอ เกษตรกรมีความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ต้องการปรับปรุงแหล่งน้ำชลประทาน ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นต้องการปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชในราคาถูก

สถาพร (2530) ศึกษาถึงโอกาสเพิ่มผลผลิตถั่วเหลือง โดยการค้นคว้าจากข้อมูลระดับทุติยภูมิ พบว่า การจะเพิ่มผลผลิตถั่วเหลืองของประเทศไทยทำได้โดยการเพิ่มพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองให้มากขึ้นพร้อมกับใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น และรัฐบาลควรมีประกันราคาให้แก่ผู้ปลูกถั่วเหลืองด้วย นอกจากนี้ได้ทำรายงานในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง โอกาสการเพิ่มผลผลิตถั่วเหลือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไป ของการปลูกถั่วเหลืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อที่ปลูก ปริมาณการผลิตและผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งมาตรการต่าง ที่รัฐบาลได้ใช้โดยมุ่งที่จะเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และจะช่วยให้มีแนวความคิดเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตในอนาคต ผลการศึกษาปรากฏว่า โอกาสที่จะเพิ่มผลผลิตประกอบด้วย

(1) การเพิ่มพื้นที่การปลูก โดยถั่วเหลืองฤดูฝนมีอัตราการขยายพื้นที่มากกว่าถั่วเหลืองฤดูแล้ง ซึ่งพิจารณาถึงพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และโอกาสที่ปลูก ในพื้นที่ใหม่จำกัด และโอกาสที่จะเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น ๆ ทดแทนมีบางส่วนพื้นที่ฤดูแล้งย่อมถูกจำกัดด้วยระบบชลประทาน

(2) ความอุดมสมบูรณ์และระดับเทคโนโลยีที่จะปลูกมีกำไรย่อมจำกัดกว่าถั่วเหลืองฤดูฝน ดังนั้นพื้นที่เพาะปลูกในฤดูฝนจึงจำกัดอยู่ในภาคเหนือ เช่น สุโขทัย และจังหวัดเลย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่พื้นที่ฤดูแล้งจะจำกัดอยู่ในแถบจังหวัดเชียงใหม่

(3) การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ถั่วเหลืองฤดูแล้งมีโอกาสเพิ่มผลผลิตต่อไร่มากกว่าถั่วเหลืองฤดูฝน สามารถทำได้โดยมีการเตรียมดิน การใช้พันธุ์ดี การคลุมเครือไรโซเบียม การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และการบำรุงรักษาที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงมีนโยบายให้ใช้พันธุ์ดีตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา และการแนะนำส่งเสริมการเพาะปลูกจะเป็นการช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าอีกด้วย

(4) วิธีการเพิ่มผลผลิตทำได้โดยการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกร ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นและรัฐบาลจะต้องมีหลักประกันว่า ผู้ปลูกถั่วเหลืองจะได้รับราคาที่เหมาะสม

วิญญู (2534 : 69) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินของเกษตรกรในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชั้นสูงตร เขตจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การใช้ที่ดินเพาะปลูกพืชในฤดูแล้งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการลงทุนปลูกพืชฤดูแล้ง รายได้จากการปลูกพืชฤดูฝน และตลาดรองรับผลผลิตในฤดูแล้ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved